

• कुमारः, यु.एस्.ए.

जीवनसूत्रम्

कश्चन जनः जीवने महान्तम् आघातं प्राप्य उद्याने मित्रेण सह उपविष्टवान् आसीत् । तस्मिन् एव उद्याने कश्चन पिता पुत्रेण सह वाताटम् उड्डाययति स्म । पुत्रः वाताटस्य उद्गमनं पश्यन् महान्तं सन्तोषम् अनुभवन् आसीत् । वाताटः क्रमेण ऊर्ध्वोर्ध्वम् अगच्छत् । एतस्मात् पुत्रस्य सन्तोषः अपि प्रवृद्धः । अत्रान्तरे वाताटस्य सूत्रस्य अन्त्यभागः प्राप्तः । अतः वाताटस्य ऊर्ध्वगमनं स्थगितम् अभवत् ।

तत् दृष्ट्वा बालकः खिन्नः । सः पितरम् अवदत् - “पितः ! एतस्य सूत्रस्य कारणात् एव वाताटः इतोऽपि ऊर्ध्वं गन्तुं न शक्नोति । अतः अहं सूत्रं खण्डयिष्यामि । तदा वाताटः इतोऽपि ऊर्ध्वं गमिष्यति” इति ।

‘सूत्रखण्डनं मास्तु’ इति यावत् पिता अवदत् तावता पुत्रेण सूत्रं खण्डितम् आसीत् एव । वाताटः स्वल्पसमय-पर्यन्तम् आकाशे उपरि अधः च अचरत्, ततः

आकाशात् अपतत् च । तत् दृष्ट्वा बालकः नितरां खिन्नः अभवत् ।

एतां घटनां दर्शयन् सुहृत् विषादेन उपविष्टवन्तं मित्रम् अवदत् - “मित्र ! वाताटस्य उड्डयनं, सूत्रस्य खण्डनं, ततः वाताटस्य पतनं च दृष्टं खलु भवता अपि ? अस्माकं जीवने अपि एवमेव भवति । यदा वयं वाताटस्य इव औन्नत्यं समृद्धिं च प्राप्नुयाम तदा इच्छा उत्पद्यते - इतोऽपि धनम् औन्नत्यं च आवश्यकम् इति । तदवसरे वयं चिन्तयामः यत् अस्माकं गृहं, परिवारः, संस्कृतिः, मित्रत्वम् इत्यादयः सर्वे वाताटस्य सूत्रम् इव अस्मान् बध्नन्ति इति । ‘यदि वयं तेभ्यः बन्धेभ्यः विमोचनं प्राप्नुयाम तर्हि इतोऽपि अभिवृद्धिः निश्चयेन लभ्येत’ इति चिन्तयित्वा वयं परिवार-संस्कृति-मित्रत्वादीनां सर्वेषां खण्डनं कृत्वा अग्रे गच्छामः । तदा वाताटः इव अचिरात् एव पतनं प्राप्स्यामः । परिवार-संस्कृत्यादयः सूत्रम् इव व्यवहरन्तः जीवने

स्थिरत्वं समतोलनं च ददति । तस्मात् एव कारणात् उच्यते - तेषां खण्डनं कदाचिदपि न करणीयम् इति । एतत् अनवगच्छन्तः वयं परिवारसंस्कृत्यादिकं विस्मृत्य धनैकदृष्टयः, उन्नत्यैकदृष्टयः वा सन्तः अग्रे गच्छामः, पतनं च प्राप्नुमः । ततः वयं दैवं निन्दामः - दैवेन मम विषये अनुचितं कृतम् इति । स्वस्य दोषं तु न अवगच्छामः एव !!” इति ।

मित्रेण उपदिष्टं जीवनतत्त्वम् अवगतवान् विषाद-ग्रस्तः सः जनः अवदत् - “मित्र ! मम दोषः कः इति इदानीम् अवगतं मया । अहम् अचिरात् एव आत्मनः व्यवहारं परिष्करिष्यामि । मम जीवनस्य सूत्रं संयोजयिष्यामि । पुनरपि प्रयासेन उन्नतिं प्राप्स्यामि” इति ।

[जालपुटात् सङ्गृहीतम्]

